

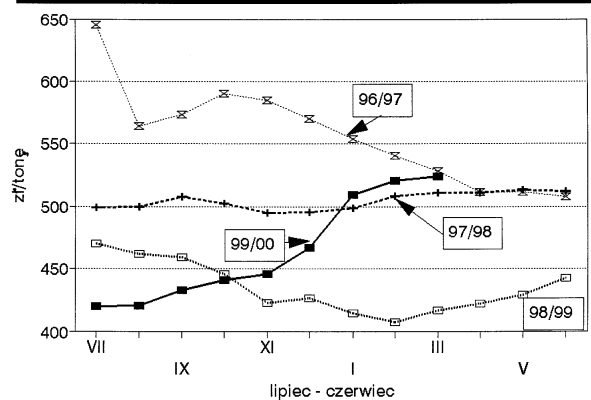
RYNEK ZBÓŻ

stan i perspektywy

ISSN 1231-3149

**RAPORTY
RYNKOWE**

Ceny skupu pszenicy 1996/97-1999/00
w układzie miesięcznym

MAJ 2000

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Krajowe zasoby – *M. Kisiel*
- III. Krajowe zużycie – *M. Kisiel, R. Urban, W. Łopaciuk*
- IV. Perspektywy handlu zagranicznego zbożami – *M. Kisiel, W. Łopaciuk*
- V. Zapasy na koniec sezonu – *M. Kisiel*
- VI. Interwencja rynkowa – *B. Wysocka*
- VII. Ceny zbóż – *M. Kisiel*
- VIII. Aneks statystyczny

**Przy publikowaniu fragmentów raportu oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Raport przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel.: 827-36-64

AUTORZY:

dr Michał Kisiel

- Zakład Badań Rynkowych IERiGŻ •
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 551

mgr inż. Wiesław Łopaciuk

- Zakład Badań Rynkowych IERiGŻ •
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 719

prof. dr hab. Roman Urban

- Zakład Ekonomiki Przemysłu Spożywczego IERiGŻ •
Tel.: (0 22) 826-25-85

mgr Barbara Wysocka

- Agencja Rynku Rolnego •
Tel.: (0 22) 623-11-76

Raport zatwierdziła w dniu 16.05.2000 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Marian Brzóska (sekretarz), Tadeusz Chrościcki, Eugeniusz Gorzelak, Teresa Jabłońska-Urbaniak, Wojciech Józwiak,
Ryszard Kreft, Ewa Król-Pol, Jan Małkowski, Krzysztof Materńko, Bożena Nowicka, Roman Urban, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejny raport wydany będzie w październiku 2000 r.

W serii Raporty Rynkowe w najbliższym czasie ukążą się:

1. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /11/ • czerwiec 2000,
2. Rynek rzepaku /17/ • czerwiec 2000,
3. Rynek owoców i warzyw /16/ • lipiec 2000,
4. Rynek ziemi rolniczej /3/ • lipiec 2000,
5. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /18/ • wrzesień 2000,
6. Rynek pasz /8/ • październik 2000,
7. Rynek mięsa /19/ • październik 2000,
8. Rynek drobiu i jaj /18/ • październik 2000,
9. Rynek ziemniaka /18/ • październik 2000,
10. Rynek zbóż /19/ • październik 2000,
11. Rynek mleka /19/ • listopad 2000,
12. Rynek cukru /18/ • grudzień 2000,
13. Popyt na żywność /1/ • grudzień 2000.

POPYT NA ŻYWNOSĆ

Od grudnia 2000 roku rozpoczynamy systematyczne publikowanie raportu dotyczącego wyłącznie popytu na żywność. Raport zawierał będzie dokładną informację o dotychczasowych i przewidywanych kierunkach rozwoju popytu na podstawowe grupy produktów spożywczych. Autorzy zaprezentują w nim szczegółową analizę aktualnego poziomu i struktury konsumpcji żywności w Polsce oraz determinujących ją czynników i uwarunkowań o charakterze makro- i mikroekonomicznym.

Dobiegający końca sezon 1999/00 na krajowym rynku zbożowym upływa pod znakiem utrzymywania się nadwyżek popytu nad podażą, a równowaga rynkowa, mimo znacznego importu zbóż, przywracana jest na drodze wzrostu ich cen.

Zasoby zbóż ze źródeł krajowych w sezonie 2000/01 ukształtują się w granicach 26.7-25.4 mln ton i w porównaniu z zasobami z r. 1999/00 mogą być o 8.0-12.0% mniejsze w zależności od wyniku zbiorów. Zapasy początkowe zbóż wyniosą ok. 2.2 mln ton, wobec 3.2 mln ton w sezonie 1999/00, tj. zmniejszą się o ponad 30, natomiast globalna podaż z bieżących zbiorów może zmniejszyć się o około 5-10%.

Zbiory zbóż podstawowych z mieszkami i kukurydzą w r. 2000 ukształtują się w granicach 23.2-24.4 mln ton (wobec 25.7 mln ton w r. 1999), w zależności od zmian w poziomie nakładów środków plonotwórczych oraz dalszego kształtowania się warunków pogodowych. Ze względu na redukcję zasiewów i przewidywany spadek plonów o ok. 6.0-10.0%, może obniżyć się produkcja zbóż ozimych, podczas gdy głęboki spadek plonowania zbóż jarych w niewielkiej tylko części może być skompensowany wzrostem powierzchni ich zasiewów.

W cyklu produkcyjnym 1999/00 z powodu strat w plantacjach spowodowanych suszą dojdzie do stabilizacji powierzchni uprawy zbóż. Przewiduje się, że powierzchnia zasiewów i zbioru zbóż w r. 2000 wyniesie 8.65 mln ha, z czego ponad 2.6 mln ha przypada na uprawę pszenicy.

Plony zbóż w r. 2000 najprawdopodobniej ukształtują się w przedziale 2.68-2.82 t/ha, tj. na poziomie 95-90% uzyskanych w r. 1999. Obok stagnacji w nakładach środków plonotwórczych niepewność co do kształtowania się plonów, zwiększa zagrożenie, jakie dla plonowania zbóż stwarza występująca w szeregu rejonów kraju susza glebowa.

Chłonność krajowego rynku zbóż, która na skutek załamania produkcji zwierzęcej w sezonie w 1999/00 zmniejszyła się o ok. 2% do 27.7 mln ton, w se-

zonie 2000/01 ulegnie znacznie większemu ograniczeniu. Przewiduje się, że krajowe zużycie zbóż zostanie zredukowane o około 3.5% (o około 1 mln ton) i wyniesie 26.7 mln.

Paszowe zużycie zbóż, które w bieżącym sezonie obecnie szacowane jest na około 17.5 mln ton (spadek o 3% w porównaniu z r. 1998/99), w nadchodzącym sezonie może się zmniejszyć o dalsze 5% do 16.6 mln ton, głównie z powodu pogłębienia się regresu w chowie trzody chlewnej.

Jednostkowe spożycie zbóż w sezonie 2000/01 najprawdopodobniej się obniży, jednak w minimalnym stopniu, a globalne praktycznie pozostanie na dotychczasowym poziomie. Wyniesie ono około 5.79 mln ton, stanowiących 21% krajowego zużycia. Niewielkim zmianom ulegnie również jego struktura. Dla pokrycia zapotrzebowania na przetwory zbożowe niezbędny będzie przemiał 4.27 mln ton pszenicy, 1.23 mln ton żyta oraz 279 tys. ton pozostałych zbóż.

Na rynku produktów pierwotnego przetwórstwa zbóż w 1999 r. nadal słabła pozycja przemysłowych zakładów młynarskich zwłaszcza na rynku mąki żytniej, kasz i płatków, a jeszcze bardziej na rynku produktów przetwórstwa wtórnego. Zmniejszenie aktywności produkcyjnej przyczyniło się do osłabienia przekształceń w tym sektorze i obniżenia poziomu inwestowania. W r. 1999 nastąpiło dalsze znaczące pogorszenie wyników ekonomiczno-finansowych młynarstwa wyrażające się nie tylko w braku zdolności generowania zysku lecz również w obniżeniu współczynnika płynności finansowej i osłabieniu aktywności inwestycyjnej. Podobnie jak w r. poprzednim doszło do tego głównie z powodu redukcji marż i nadwyżki operacyjnej. Zmiany warunków rynkowych i makroekonomicznych nie roszą przy tym szans na poprawę wyników i stanu finansowego przetwórstwa zbóż w r. 2000.

W sezonie 2000/01 luka w pokryciu krajowego zapotrzebowania na zboża uzyskaną produkcją może wynieść w granicach 2.3 -3.4 mln ton w zależności od wyników kampanii żniwnej 2000 r. Import zbóż niezbędny dla

utrzymania na minimalnym bezpiecznym poziomie zapasów zbóż szacowany jest na 1.7- 2.7 mln ton.

Z doświadczeń z bieżącego sezonu, w którym obowiązują zaostrzone rygory reżimu importowego, wynika, że wypełnianie dostawami importowymi powstałej luki w bilansie produkcji i zużycia krajowego nie napotyka na większe problemy w sytuacji gdy potrzeby importowe nie przekraczają 1 mln ton, w tym w pszenicy 0.4 mln ton. W tym przypadku ewentualne trudności mogą wynikać z pogorszenia się opłacalności transakcji importowych z tytułu możliwej dalszej dewaluacji złotego w relacji do USD i EURO, czy wystąpienia zwykłych ruchów cen na rynku światowym.

W sezonie 2000/01 sytuacja może okazać się bardziej złożona, jako że na skutek dalszego spadku zbiorów pojawi się potrzeba uzupełnienia niedoborów zbóż dostawami importowymi które mogą sięgać blisko 3 mln ton, w tym 1.25 mln ton pszenicy. Wówczas bowiem obok wspomnianych wyżej czynników barierą dla importu mogą okazać się obowiązujące w 2000 środki regulacji dopływu zbóż na polski obszar celny w postaci kontyngentów celnych i wysokich stawek pobieranych opłat w przywozie nie mieszczącym się w ustalonej kwocie. Dotyczy to zwłaszcza pszenicy, której import w ramach kwoty dostępu do rynku w wysokości 388 tys. ton podlega opłatom celnym w wysokości 25% ad walorem ale poza kwotą obciążony jest już stawką w wysokości 64% minimum 100 EURO. Kontyngenty celne i zaporowe stawki celne stosowane są ponadto w przywozie poza kontyngentem mąki pszennej i żytnio-pszennej oraz żytniej.

System interwencji na rynku zbóż w 2000 roku ma być kontynuacją wprowadzonego rok wcześniej programu skupu zbóż z dopłatą ARR dla producentów. W porównaniu z r. 1999 rozszerzona zostanie do 4 mln ton ilość zbóż skupowanych przy podwyższonych cenach – z 450 do 480 zł za tonę pszenicy i z 320 do 330 zł za tonę żyta (ceny minimalne). Ma być także zwiększone o 10 zł za tonę pszenicy i 5 zł za tonę żyta dopłaty ARR dla producentów. Równocześnie

śnie do 250 tys. ton zredukowane zostaną zakupy interwencyjne za środki własne ARR. Prowadzone one będą w listopadzie i grudniu po cenach interwencyjnych bez udzielania dopłat bezpośrednich producentom.

Wstępna prognoza bilansu zbożowego na sezon 2000/01 wskazuje na to, że podobnie jak w sezonie bieżą-

cym, zmiany popytu i podaży na krajowym rynku zbożowym będą przebiegały w tym samym kierunku. Ich efekt cenowy może być jednak nieporównanie większy niż w sezonie 1999/00, nawet w sytuacji gdy trafnym okaże się optymistyczny wariant prognozy zbiorów. Zakładając, że do końca 2000 r. i w roku następnym utrzymane zostaną obec-

nie stosowane środki ochrony rynku przed konkurencją zewnętrzną, nie ulega wątpliwości, że w okresie tym równowaga między popytem i podażą przywracana będzie na drodze silnego wzrostu krajowych cen zbóż ponad poziom cen finalnych płaconych producentom zbóż w październiku 2000 r. (580 zł/t pszenicy i 410 zł/t żyta).

Tabela 1

Bilans zbóż ogółem* w latach 1992/93-1999/00 i prognoza 2000/01 (tys. ton)

Lata	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00 szacunek	2000/01		1999/00=100	
						wariant I	wariant II	wariant I	wariant II
Zapasy początkowe	1584	1857	4156	3544	3215	2224	2224	69,2	69,2
Areał uprawy	8532	8679	8857	8800	8653	8690	8690	100,4	100,4
Płony	3,03	2,91	2,86	3,08	2,97	2,81	2,67	94,7	89,9
Produkcja	25859	25245	25351	27101	25690	24427	23204	95,1	90,3
Import **	1945	3427	1463	1309	1050	1700	2710	161,9	258,1
Ogółem zasoby	29388	30529	30970	31954	29955	28351	28138	94,6	93,9
Zużycie krajowe:	27263	26149	27119	28179	27674	26701	26651	96,5	96,3
- spożycie	5815	5815	5810	5790	5789	5792	5792	100,1	100,1
- wysiew	1919	1990	1970	1947	1949	1949	1949	100,0	100,0
- zużycie przemysłowe	1083	822	895	1024	1193	1190	1191	99,7	99,8
- spasanie	17277	16062	16965	18034	17500	16590	16590	94,8	94,8
- straty i ubytki	1169	1460	1479	1384	1243	1180	1129	94,9	90,8
Eksport	268	224	307	560	57	26	16	45,6	28,1
Zapasy końcowe	1857	4156	3544	3215	2224	1623	1470	73,0	66,1
Zapas / zużycie (%)	6,7	15,8	12,9	11,2	8,0	6,1	5,5	x	x

*) łącznie z kukurydza ale z wyłączeniem gryki i prosa

***) w latach 1989/90 -1990/91 łącznie z pomocą zagraniczną

Źródło: 1991/93-1998/99 wg GUS, 1999/00-2000/01 - szacunki i prognoza autorów

SUMMARY

The ending 1999/00 season on grain market is featured with excessive demand and in spite of remarkable imports, market equilibrium is restored by grain price increases. Domestic grain supply in the season of 2000/01 will range from 26.7 to 25.4 mill tons, which would be lower by 8-12%, depending upon the size of crops. Beginning stocks will decline by over 30% and total about 2.2 mill tons versus 3.2 mill tons recorded in the 1999/00 season. Total supply of grain from the current harvest would decline by some 5-10% as compared to the 1999/00 season.

Depending on the changes in inputs used and further weather condition, the crops of basic grain including mixed grain and maize in the year 2000 may total 23.3-24.4 mill tons versus 25.7 mill tons in 1999. Due to reduction in grain area and forecast decline in yields, the production of winter grains may decline by some 6-10%. Deep decline in yields of spring grain could be just fractionally offset by increase in their area planted.

Due to damage in plantations resulting from drought, grain area is to stabilise in the 1999/00 season. Harvested area of grain in the year 2000 is forecast at 8.65 mill ha of which 2.6 mill ha is devoted to wheat.

Average grain yields will probably range from 2.68 to 2.82 t/ha, which would represent 90-95% of the level recorded in 1999. Besides stagnation in the use of inputs, persisting in several regions draught increases uncertainty as regards grain yields.

Due to a breakdown in animal production the capacity of domestic market in the 1999/00 season declined by about 2% to 27.7 mill tons. In the season of 2000/01 domestic grain use is projected to shrink further by 3.5% or 1 mill tons to 26.7 mill tons.

Feed use of grains in the current season is estimated at 17.5 mill tons, which is 3% lower as in comparison with 1998/99. Reflecting regress in pig production feed use of grain in

the 2000/01 may further decline by 5% to 16.6 mill tons.

Although total food use in 2000/01 season will virtually remain unchanged, in terms of per capita use is likely to slightly decline. Contributing 21% of overall grain use, total food use of grain will total about 5.79 mill tons. There are also minor changes forecast in its structure. In order to cover demand for grain products it will be necessary to mill 4.27 mill tons of wheat, 1.23 mill ton of rye and some 279 thousand tons of other grains.

On the market of products of primary grain processing large milling enterprises continued to loose their market position, particularly in case of rye flour, grits and flakes. The situation was even worse on the market of the products of secondary grain processing. Decrease in production activities hampered the transformation of the sector and led to decline in the level of investments. Financial and economic results of milling industry kept deteriorating in 1999. It was mirrored in lack of ability to generate profits and also in decline of current financial liquidity and low investments activity. Similarly, to the preceding year, shrinking gross margin caused it. The changes in macroeconomic conditions and the market situation do not create good prospects for improvement of the performance and financial standing of grain processing sector in the year 2000.

In the season of 2000/01 the gap between domestic demand for grain and production may amount to 2.3-3.4 mill tons depending on the results of the harvest of 2000. Thus necessary imports to assure minimum safe level of grain stocks are estimated at 1.7-2.7 mill tons.

The market developments observed last season show that if the gap in grain balance sheet does not exceed 1 mill tons (including 0.4 mill tons of wheat) it can be filled up with imported grain without any obstacles. The only restrictions in this respect would result from lower profitability of import transactions due to possi-

ble further devaluation of PLN against USD and EURO or rise in grain prices on the world market.

The market situation may appear more complex in the season of 2000/01. Reflecting projected decline in crops there would be a need to match grain shortages with imports that may total close to 3.0 mill tons, including 1.25 mill tons of wheat. Besides the above mentioned factors grain imports may be subject to other barriers such as imposed in the year 2000 border measures regulating grain imports onto Polish market including import quotas and high off-quota tariff rates. This particularly concerns wheat, of which in-quota import duty has been set at 25% while the imports above the quota of 388 thousand tons imports are subject to 64% import duty with minimum specific rate of 100 EURO. Import quotas and prohibitive import duty rates are also used for off-quota imports of wheat flour, mixed rye – wheat flour and rye flour.

The intervention system on the grain market in the year 2000 is to be a continuation of grain procurement scheme with supplementary payments to the minimum price originating from the Agricultural Market Agency (AMA) funds. In comparison to 1999, minimum procurement prices increased from 450 to 480 PLN/t of wheat and from 320 to 330 PLN/t. The scope of procurement at higher prices is planned to be extended to 4 mill tons. The AMA will also increase supplementary payments by 10 PLN/t of wheat and 5 PLN/t of rye. Simultaneously AMA direct purchases are reduced to 250 thousand tons. The direct purchases are to be conducted in November and December at intervention prices without granting producers with direct payments.

Preliminary forecast of grain balance sheet for the season of 2000/01 indicates that changes in market fundamentals will go in directions similar to those of the current season. However their price effect may be incomparably higher than in the season of 1999/00, even if the optimistic scenario as regards crop fore-

cast appears to be right. Assuming no changes in market protection measures against foreign competition take place by the end of the year

2000 and in the next year, there is no doubt market shall reach its equilibrium with a sharp rise in domestic grain prices above the level of final

prices paid to producers in October 2000 (580 PLN/t of wheat and 410 PLN/t of rye).

Table 1
Total grain* balance sheet 1993/94-1999/00 and forecast for 2000/01

Years	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00 estimation	2000/01		1999/00=100	
						option I	option II	option I	option II
Opening stocks	1584	1857	4156	3544	3215	2224	2224	69,2	69,2
Area sown	8532	8679	8857	8800	8653	8690	8690	100,4	100,4
Yields (dt/ha)	3,03	2,91	2,86	3,08	2,97	2,81	2,67	94,7	89,9
Crops	25859	25245	25351	27101	25690	24427	23204	95,1	90,3
Imports	1945	3427	1463	1309	1050	1700	2710	161,9	258,1
Total supply	29388	30529	30970	31954	29955	28351	28138	94,6	93,9
Domestic use:	27263	26149	27119	28179	27674	26701	26651	96,5	96,3
- food	5815	5815	5810	5790	5789	5792	5792	100,1	100,1
- seeds	1919	1990	1970	1947	1949	1949	1949	100,0	100,0
- industrial use	1083	822	895	1024	1193	1190	1191	99,7	99,8
- feed	17277	16062	16965	18034	17500	16590	16590	94,8	94,8
- wastes & losses	1169	1460	1479	1384	1243	1180	1129	94,9	90,8
Exports	268	224	307	560	57	26	16	45,6	28,1
Closing stocks	1857	4156	3544	3215	2224	1623	1470	73,0	66,1
Stocks / use ratio (%)	6,7	15,8	12,9	11,2	8,0	6,1	5,5	x	x

*) wheat, rye, barley, oats, mixed grain and maize;

Source: 1992/93 -1998/99 Central Statistical Office data,
1999/00 – authors' estimation, 2000/01 – authors' forecast